

2. Pomaza-Ponomarenko, A. and Karpeko, N. "Administrative and methodological measurement of use social and educational potential in formation of safety of regions [Upravlinsko-metodolohichniy vymir vykorystannia sotsialnoho y osvithnoho potentsialu pry formuvanni bezpeky rehioniv]." *Bulletin of NUCPU 2* (2016). Web. 28 Feb. 2018 <http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/.../vol5/Visnyk_NUCZU_6_2016_2.pdf>.

3. Oharenko, V.M. *State regulation of the activity of higher educational institutions in the market of educational services [Dergavne reguluvannja dijat`nosti vyshchych navchalnyh zakladiv na rynku osvithnih posluh]*. Kyiv: NADU, 2005. Print.

4. Moroz, S.A., Dombrovska, S.M. and Moroz, V.M. "Rating the scientific-pedagogical staff, as a part of the system of state management of higher education quality [Rejtyng naukovo-pedagogichnyh pratsivnykiv, yak skladova systemy dergavnogo upravlinnja yakystyu vyshchoj osvity]." *Visnik Natsionalnogo universitetu civil`nogo zahystu Ukrainy 2* (7) (2017): 294–309. Print. doi:10.5281/zenodo.1038888.

DOI: 10.5281/zenodo.1491384

УДК 65.014.1

*Дончак Л. Г., к.е.н., ВННІЕ ТНЕУ, м. Вінниця,
Мазур В. Г., викладач, ВННІЕ ТНЕУ, м. Вінниця*

*Donchak L. G., Candidate of Economic Sciences, Vinnitsa research institute of economy TNEU, Vinnytsia,
Mazur V.G., Lecturer, Vinnitsa research institute of economy TNEU, Vinnytsia*

ЕЛЕКТРОННА ПЕТИЦІЯ ЯК ІНДИКАТОР ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ВЛАДИ

ELECTRONIC PETITION AS AN INDICATOR OF CITIZENS 'TRUST TO GOVERNMENT

У статті досліджено сутність електронної петиції як особливої форми колективного звернення громадян до органів влади, стан та перспективи запровадження її в Україні. Охарактеризовано систему подання електронних петицій на державному та місцевому рівнях. На основі отриманих даних сформовані основні проблеми, які перешкоджають ефективності системи взаємодії громадян та влади. Доведено, що запровадження системи електронних петицій в Україні є важливим, своєчасним і прогресивним кроком, що сприятиме активнішій участі громадян у вирішенні державних і суспільних питань. Запропоновано механізм взаємодії громадян та влади через електронну петицію.

Ключові слова: електронна петиція, звернення громадян, електронна демократія, громадянське суспільство, довіра громадян до влади.

In the article the nature of e-petitions as a special form of citizens' collective appeals to the authorities is examined, the state and prospects of its implementation in Ukraine are analyzed. Systems of submission of electronic petitions are described at the state and local levels. On the basis of the obtained data, the main problems that hinder the effectiveness of the system of interaction between citizens and authorities are formed. It is proved that the introduction of electronic petitions in Ukraine is an important, timely and progressive step that will facilitate greater participation of citizens in public and social issues. The mechanism of interaction of citizens and authorities through electronic petition is proposed.

Keywords: *electronic petition, citizens appeal, electronic democracy, civil society, the trust of citizens in power.*

Постановка проблеми. Посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів в Україні актуалізує проблему побудови механізму взаємодії громадянського суспільства та влади. Стрімкий розвиток наукового прогресу, інформаційних технологій сприяють появі нових форм участі громадян у здійсненні публічної влади, що є визначальним чинником у побудові демократичної держави. Однією з сучасних форм звернення громадян до влади є електронна петиція.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань подання електронних петицій стало об'єктом вивчення таких учених: С. Деревянко, А. Мезенцева, С. Закірової, В. Решоти, А. Барікової, В. Головка, А. Крижановської, О. Лукашевої, Я. Собків, Б. Страшун, К. Шустрової та інших. Незважаючи на доробки науковців, все ж варто констатувати, що в Україні відсутній дієвий механізм взаємодії громадськості та влади через подання електронних петицій.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності електронної петиції як індикатора довіри громадян до влади, стану та перспектив запровадження її в Україні.

Виклад основного матеріалу. Загострення державотворчих процесів на сьогоднішній день в Україні, що значною мірою пов'язано з активними політичними подіями в країні, суттєво підвищило рівень недовіри суспільства до влади. Український народ, який тисячоліттями наділений вагомим культурним спадком та правовими традиціями, не в змозі «достукатись» до органів державної влади з метою вирішення того чи іншого питання. Разом з цим, Україна й надалі залишається демократичною державою, що вимагає значної ролі народної волі у розвитку держави, домінування прав і свобод людини над усіма іншими явищами. Вагомим у цьому контексті є процес реформування апарату держави, який повинен бути спрямований на зміцнення демократичних засад державного управління, принципів громадянського суспільства, нацбезпеки та підвищення міжнародного авторитету країни.

Сьогодні чимало демократичних держав використовують електронні

комунікації, що дає змогу налагоджувати зв'язки органів влади з громадянами країни. У 2015 році, коли Верховна Рада внесла зміни до Закону України «Про звернення громадян», Україна приєдналася до переліку світових держав, що використовують такий інструмент комунікації влади і суспільства як електронні петиції. Відтак громадяни отримали можливість комунікації з Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування за допомогою електронних петицій.

Варто погодитись, що запровадження електронних петицій умовно можна визначити як окремих етап у становленні електронної демократії, якому передують створення: законодавчої бази; електронного документообігу та інформаційних порталів (інтернет-ресурсів) в центральних та регіональних органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування; електронних сервісів надання адміністративних послуг [1, с. 45].

Згідно з Законом України, електронна петиція – це колективне звернення в електронній формі у вигляді тексту скарги (протесту) та/або пропозиції, на яку адресат (суб'єкт владних повноважень) публічно оголошує про свою позицію щодо згоди чи незгоди по суті петиції, інформує про аргументи у разі незгоди та організовує спільну з авторами та їх прихильниками роботу з розроблення та втілення плану реалізації петиції у разі згоди [2].

Заслуговує уваги думка Решоти В.В., відповідно до якої електронні петиції мають на меті зменшити соціальне напруження, відновити діалог між органами публічної адміністрації та громадянами, сприяти оперативному реагуванню органами держави й органами місцевого самоврядування на суспільні виклики та ініціативи. Автор та його однопідписники вважають, що із запровадженням електронних петицій у громадян з'явиться новий інструмент спілкування з державою й органами місцевого самоврядування з метою вирішення суспільно значущих питань [3, с. 45].

Процедура подання та розгляду електронних петицій в Україні передбачає реалізацію наступних етапів:

1. Формулювання сутності звернення, визначення адресата (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України або орган місцевого самоврядування).

2. Заповнення електронної петиції на офіційних веб-сайтах відповідних органів або веб-сайтах громадських об'єднань.

3. Перевірка електронної петиції щодо відповідності вимогам закону.

4. Оприлюднення електронної петиції на офіційному веб-сайті адресата або веб-сайті громадського об'єднання, яке збирає підписи на підтримку електронних петицій.

5. Збирання підписів на підтримку петиції.

6. Надсилання петиції адресату.

7. Розгляд електронної петиції здійснюється невідкладно, але не пізніше ніж за десять робочих днів.

8. Результати розгляду повідомляються на наступний робочий день пі-

сля завершення [4].

Серед вищих органів державної влади безумовним лідером за кількістю отримання електронних петицій є Президент України. Саме на сайті адміністрації Президента із серпня 2015 р. запрацював перший в Україні сервіс електронних петицій. Громадськість дуже активно включилася у новий спосіб комунікації влади і суспільства. І саме на сайт Президента були спрямована перша хвиля електронних звернень, тематика яких була і залишається різною [5]. Дослідження кількості поданих петицій на офіційний сайт інтернет-представництва Президента України [6] було зведено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка подання електронних петицій на офіційному інтернет-представництві Президента України

Показники	Роки				Всього петицій
	2015 (з серпня)	2016	2017	2018 (січень-квітень)	
Кількість поданих петицій, з них:	16720	7760	4200	991	29671
петицій з відповіддю	33	2	1	-	39

Джерело: [6]

Як показують дані таблиці 1, за весь період роботи системи електронних петицій було подано до представництва Президента України 29671 звернень від громадян. Варто акцентувати увагу на тому, що відповідно до світових тенденцій та міжнародного досвіду, після 10 тис. поданих петицій кількість звернень громадян повинна зменшитись в міру зменшення загальноназжливих для суспільства проблем.

Проведені дослідження підтвердили світову практику, в результаті чого активність подання петицій істотно зменшилась. Так, за перших пів року було подано до Президента 16720 петицій, з них 33 звернення набрали понад 25 тис. голосів. За весь 2016 рік (7760 петицій) необхідну кількість голосів набрали лише дві петиції. А за 2017 р. лише одна з 4200 петицій набрала необхідну кількість голосів. Проаналізувавши динаміку подання електронних петицій, можна було б говорити про дієвість та ефективність даної системи. Проте, чимало українських експертів зазначають протилежне. Так, на їх думку, основною причиною тенденції зменшення звернень громадян до Президента України є недосконалість законодавства та відсутність адекватної реакції влади. Доцільно відмітити, що більшість органів місцевого самоврядування використовують для збору петицій «Єдину систему місцевих петицій» створену в рамках програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що фінансується Швейцарською Конфедерацією та виконується фондом «Східна Європа», фондом «InnovaBridge» у партнерстві з Державним агентством з питань електронного врядування. Метою створення даної системи є

допомога органам місцевого самоврядування шляхом надання їм готового технічного рішення та пакету проектів місцевих нормативно-правових актів для забезпечення виконання норм Закону України від 02.07.2015 № 577-VIII щодо електронної петиції. Система, яка відповідає всім необхідним вимогам Закону, дозволяє забезпечити єдиний високий рівень якості обслуговування громадян з боку органів місцевого самоврядування щодо подання е-петицій. Партнерами програми також розроблено відповідну правову базу з визначенням вимог до електронної ідентифікації громадян, збору підписів, переліку інформації, що збирається про особу тощо [7].

Щодо подання електронних петицій на регіональному рівні (за даними єдиної системи місцевих петицій), то, як показує аналіз, областями-лідерами стали Донецька – 1619 петицій, Дніпропетровська – 1327, Чернігівська – 1221, Волинська – 1087 (табл. 2). Саме ці обласні центри відзначились підвищеною активністю звернень громадян до органів місцевого самоврядування.

Таблиця 1

Динаміка подання місцевих електронних петицій в Україні*

Області	Петиції, на які триває збір підписів	Петиції, які знаходяться на розгляді	Петиції з відповіддю	Всього поданих петицій
Донецька	98	2	229	1619
Дніпропетровська	95	2	144	1327
Чернігівська	31	5	276	1221
Волинська	11	-	288	1087
Львівська	38	7	55	998
Чернівецька	22	3	194	847
Вінницька	15	1	236	829
Хмельницька	55	10	57	714
Тернопільська	11	-	94	597
Сумська	31	7	199	582
Київська	66	17	163	552
Івано-Франківська	10	-	59	290
Кіровоградська	12	-	28	184
Луганська	8	1	2	78
Рівненська	-	1	9	64
Полтавська	6	-	13	55
Черкаська	5	2	6	49
Херсонська	1	7	3	42
Запорізька	3	-	6	37
Житомирська	1	-	2	23
Харківська	4	1	1	14
Одеська	1	-	4	12
Закарпатська	-	-	-	5
Миколаївська	2	-	1	3

* складено за даними [7]

Якщо ж оцінювати рівень реагування місцевих органів на подані електронні петиції громадян (рис. 1), то варто відзначити високу активність органів Сумської (34,2 %), Миколаївської (33,3 %), Одеської (33,3 %), Київської (29,5 %), Вінницької (28,5) та Волинської (26,5 %) областей. Саме в цих регіонах місцеві органи влади значно оперативніше реагують на проблеми, що виникають у суспільстві.

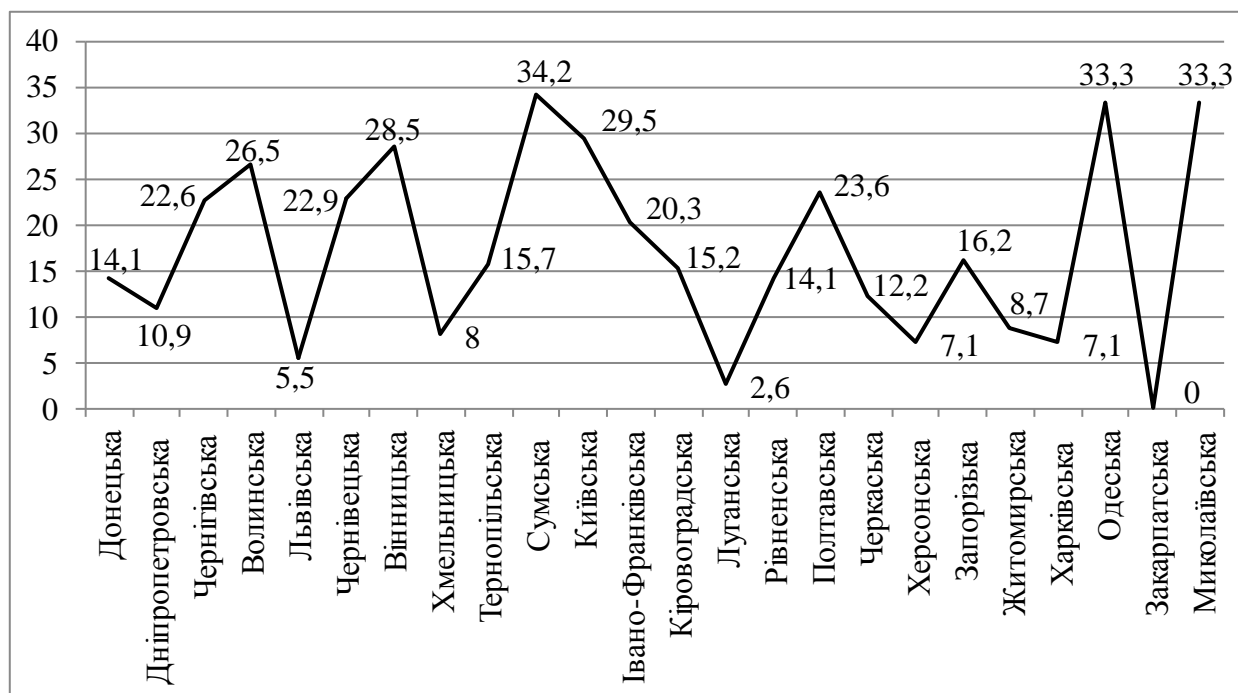

Рис. 1. Питова вага електронних петицій з відповіддю в розрізі регіонів України, %

Поданні громадянами петиції передбачають звернення з досить різних проблем. Відповідно до класифікатора тем, який надає портал «Єдина система місцевих петицій», найпопулярнішими петиціями на місцевому рівні є питання благоустрою міста та будівництва, транспорту та доріг, житлово-комунального господарства.

У місцевих громадах України завдяки електронним петиціям з'явилася додаткова можливість контролю за діяльністю влади. Водночас у органів місцевої влади завдяки цьому механізму створюється певний індикатор висвітлення найгостріших і найважливіших питань з точки зору жителів громади. Усе це разом дає змогу сподіватися, що подальші кроки на шляху роботи системи місцевих електронних петицій сприятимуть покращенню ситуації в українських містах [5].

Проведений аналіз використання електронних петицій в Україні дозволяє виокремити ряд проблем, що перешкоджають дієвості та ефективності даної системи взаємодії громадян та влади, зокрема:

- недосконалість чинного законодавства;

- відсутність адекватної реакції влади на петиції громадян;
- погана обізнаність громадян у роботі держави і державних органів влади;
- відсутність культури ініціювання електронних петицій;
- неефективно налагоджена технічна робота самого порталу електронних петицій тощо.

З метою налагодження ефективного процесу подання та розгляду електронних петицій необхідно забезпечити реалізацію дієвого механізму взаємодії громадян та органів влади (рис. 2).

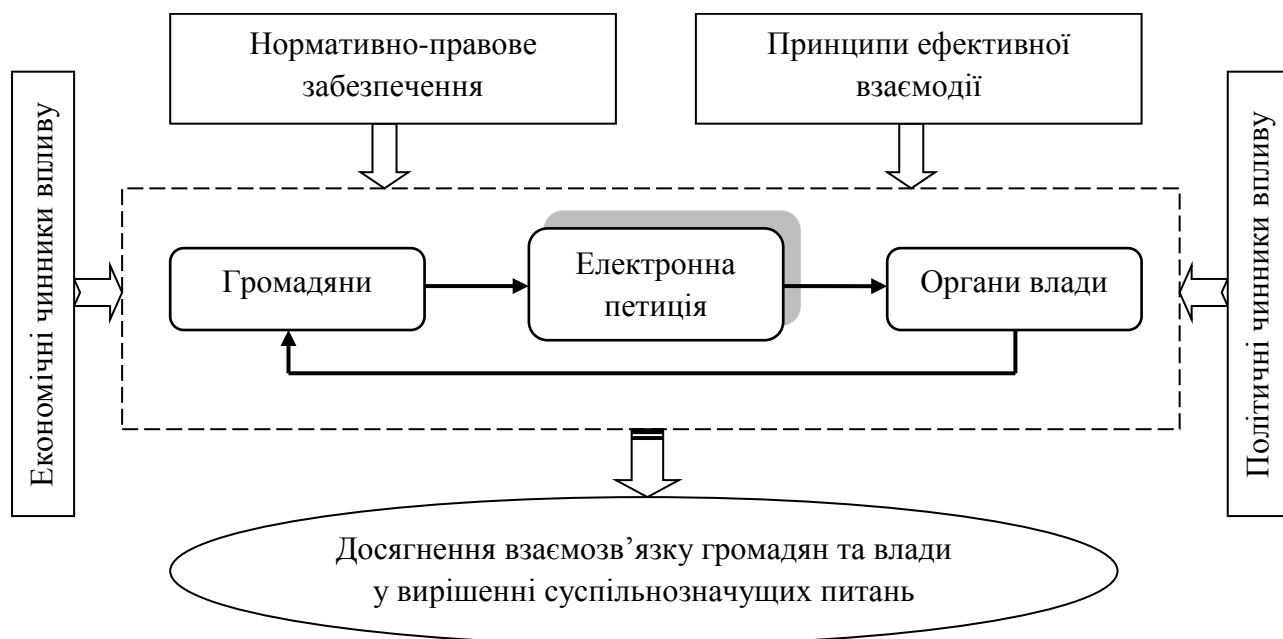

Рис. 2. Механізм взаємодії громадян та влади через електронну петицію

Даний механізм має на меті забезпечення максимально ефективного вирішення основних суспільнозначущих питань громадян. При цьому, варто дотримуватись сукупності принципів ефективної взаємодії громадян та влади. Зокрема, принцип відкритості, прозорості, відповідальності, компетентності, професіоналізму, підтримки двосторонньої комунікації, послідовності, точності.

Разом з цим, механізм подання та реалізації електронної петиції повинен мати відповідне нормативно-правове забезпечення. Так, з метою ефективної участі громадськості у правотворчому процесі необхідно, перш за все, удосконалити процес подання та розгляду електронних петицій на національному та місцевому рівнях, законодавчо врегулювати порядок звернення громадян, створити нормативно-правові засади для забезпечення належного функціонування електронних інформаційних ресурсів органів влади тощо.

Висновки. Отже, електронна петиція виступає важливим інструментом довіри громадян до влади, що сприяє стійкому зв'язку владних структур із гро-

мадськістю та дозволяє приймати участь громадян у вирішенні державних і місцевих питань. Реалізація механізму подання та розгляду електронних петицій дозволяє підвищити авторитет і відповідальність державної влади.

Список використаних джерел:

1. Дерев'янку С. Електронні петиції до органів влади України як інструмент електронної демократії / С. Дерев'янку // Вісник Прикарпатського університету. – 2016. – Випуск 10. – С. 43-53.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» від 8 листопада 2017 р. № 797-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80>.

3. Решота В.В. Електронна петиція як новий інструмент звернення громадян до органів публічної адміністрації / В.В. Решота // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 15. – С. 91-94.

4. Афанасьєва В. Електронна демократія в дії: як працюватиме е-петиція? / В. Афанасьєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/columns/2015/08/4/7076514/>.

5. Закірова С. Електронні петиції в Україні: досягнення і проблеми дворічного досвіду / С. Закірова // Центр досліджень соціальних комунікацій НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2992:elektronni-petitsiji-v-ukrajini-dosyagnennya-i-problemi-dvorichnogo-dosvidu&catid=8:golovni-temi&Itemid=350.

6. Електронні петиції. Офіційне інтернет представництво Президента України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://petition.president.gov.ua/>.

7. Єдина система місцевих петицій [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://e-dem.in.ua>.

References:

1. Derev'janko, S. "Electronic Lectures to Authorities of the Authority of Ukraine how is the Electronic democracy tool [Elektronni petycii do organiv vlady Ukrainy jak instrument elektronnoi demokratii]." *Visnyk Prykarpats'kogo universytetu* 10 (2016): 43-53. Print.

2. Ukraine. The cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Concept for the Development of Electronic Democracy in Ukraine and the Plan of Measures for its Implementation N.p., 05 November 2017, <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80>>.

3. Reshota, V.V. "Electronic petition as a new. tool for appeal to public administration bodies [Elektronna petycija jak novyj instrument zvernennja gromadjan do organiv publichnoi administracii]." *Naukovyj visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu*. 15 (2015): 91-94. Print.

4. Afanasjeva V. "Electronic democracy in action: how will e-petition work? [Elektronna demokratija v dii: jak pracjuvatyme e-petycija?]." 2015, <<http://www.pravda.com.ua/columns/2015/08/4/7076514/>>.

5. Zakirova S. "Electronic petitions in Ukraine: achievements and problems of two years of experience [Elektronni petycii v Ukraini: dosjagnennja i problemy dvorichnogo dosvidu]." *Centr doslidzhen' social'nyh komunikacij NBU*. 2017, 208

<http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2992:elektroni-petitsiji-v-ukrajini-dosyagnennya-i-problemi-dvorichnogo-dosvidu&catid=8:golovni-temi&Itemid=350>.

6. Ukraine. Representation of the President of Ukraine. 2018, <<https://petition.president.gov.ua/>>.

7. Ukraine. The only system of local petitions. 2018, < <https://e-dem.in.ua>>.

DOI: 10.5281/zenodo.1491406

УДК 35.07:351.86:355.45

Крук С. І., к.пед.н., начальник ГУ ДСНС України у Рівненській обл., м. Рівне

Kruk S., PhG in Pedagogical Sciences, Head of the Main Department of the State Emergency Service of Ukraine in the Rivne region, Rivne

НАУКОВІ ЗАСАДИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

SCIENTIFIC BASES OF INSTITUTIONAL PROVISION OF STATE AD- MINISTRATION IN THE SPHERE OF NATIONAL SECURITY

У статті проведено аналіз наукових основ державного управління у сфері національної безпеки. Серед особливостей цього управління запропоновано виділяти таке: генезис організаційно-правового формування суб'єктів, об'єкту (національної безпеки) тощо.

Ключові слова: державне управління, система, інституційна діяльність, національна безпека, визначення.

The scientific framework concerning the advantages of state management in the sphere of national security was analyzed. It was determined to allocate among them the following elements: genesis of organizational and legal formation of subjects, object (national security), etc.

Keywords: public administration, system, institutional activity, national security, definition.

Постановка проблеми. Становлення демократичної України відбувається в складній внутрішньополітичній і міжнародній обстановці. Суперечливі тенденції в реформуванні країни, неоднозначний вплив на цей процес різних зовнішніх і внутрішніх факторів тощо, усе це істотно ускладнює проблему її